

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII
POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

KWARTALNIK HISTORYCZNY

ZAŁOŻONY PRZEZ XAWEREGO LISKEGO
W 1887 ROKU

ROCZNIK CXXV
2018

3

WARSZAWA 2018

KOMITET REDAKCYJNY

DÁNIEL BAGI (Pecz, Węgry), RICHARD BUTTERWICK-PAWLIKOWSKI (zastępca redaktora; Londyn, Wielka Brytania), DOROTA DUKWICZ (Warszawa), JERZY DYGDALA (Toruń), MARIAN DYGO (Pułtusk–Warszawa), JERZY EISLER (zastępca redaktora; Warszawa), JAROSŁAW HRYCAK (Lwów, Ukraina), MAGDALENA HULAS (Warszawa), MACIEJ JANOWSKI (zastępca redaktora; Warszawa), TOMASZ JUREK (Poznań), BARTOSZ KALISKI (sekretarz; Warszawa), TOMASZ KIZWALTER (Warszawa), SATOSHI KOYAMA (Kioto, Japonia), WOJCIECH KRIEGSEISEN (Warszawa), ROMAN MICHAŁOWSKI (redaktor; Warszawa), KRZYSZTOF MIKULSKI (Toruń), MICHAEL G. MÜLLER (Halle–Wittenberga, Niemcy), BORYS W. NOSOW (Moskwa, Rosja), ANDRZEJ NOWAK (Warszawa), EDWARD OPALIŃSKI (zastępca redaktora; Warszawa), HENRYK SAMSONOWICZ (Warszawa), JERZY STRZELCZYK (Poznań), PHILIPP THER (Wiedeń, Austria), JACEK WIJACZKA (Toruń)

Redaktorzy tematyczni: ROMAN MICHAŁOWSKI (średniowiecze), EDWARD OPALIŃSKI (wieki XVI–XVII), RICHARD BUTTERWICK-PAWLIKOWSKI (wiek XVIII), MACIEJ JANOWSKI (wiek XIX), JERZY EISLER (wiek XX)

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31
tel. +48 22 831 02 61, e-mail: kh@ihpan.edu.pl
<http://www.kh-ihpan.edu.pl>

Redaktor językowy: Małgorzata Świerzyńska
Adiunkt redakcji: Monika Jusupović

© Copyright by Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2018

© All right reserved. No part of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior permission of the publisher, Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk

© Wszelkie prawa zastrzeżone. Przedruk lub odtwarzanie fragmentów tej publikacji w mediach każdego rodzaju wymaga pisemnego zezwolenia Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk

p-ISSN 0023-5903

e-ISSN 2451-1315

Wersja elektroniczna czasopisma jest wersją pierwotną

Kolportaż wersji drukowanej czasopisma prowadzi
Wydawnictwo Naukowe Semper
Dział handlowy i księgarnia:
ul. Bednarska 20 A, 00-321 Warszawa
tel./fax: +48 22 828 49 73
<http://semper.pl>
<http://semper.istore.pl>

SPIS TREŚCI

Paweł Szadkowski, Staropolskie i hiszpańskie piśmiennictwo wojskowe XVI wieku w kontekście teorii rewolucji militarnej. Próba porównania . . .	597
Jaśmina Korczak-Siedlecka, Czy chłop miał honor? Zastosowanie kategorii honoru w badaniach nad społeczeństwem nowożytnym	633
Sylwia Kuźma-Markowska, „Pomagajcie polskim dzieciom”. Humanitarna mobilizacja amerykańskiej opinii publicznej po I wojnie światowej	657

PRZEGLĄDY — POLEMIKI — MATERIAŁY

Edward Opaliński, Replika na polemikę Przemysława Szpaczyńskiego	689
Radosław Budzyński, O nieznanych listach Gustawa Manteuffla ze zbiorów Biblioteki Uniwersytetu Lwowskiego. Komunikat	693

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Anna Pomierny-Wąsińska, Początki komun(y) w miastach średniowiecznych Włoch w świetle rozważań Chrisa Wickhama	705
Przemysław Wiszewski, Niemcy o Polsce i Polakach? O różnych poziomach transferu treści kulturowych w średniowieczu	721

*

T. Kruszewski, <i>Rodowód pierwszych Piastów wielkopolskich (potomstwo Mieszka III Starego i jego synów) na tle rodowodu książąt pomorskich. Studium historycznoprawne i genealogiczne</i> — Tomasz Jurek	735
M. Badowicz, <i>Studium z dziejów wina w państwie zakonu krzyżackiego w Prusach w XIV-XV wieku. Produkcja, dystrybucja, konsumpcja</i> — Marian Dygo	738
R. Frost, <i>The Oxford History of Poland-Lithuania, vol. 1: The Making of the Polish-Lithuanian Union, 1385-1569</i> — Lidia Korczak	743
T. Kempa, <i>Konflikty wyznaniowe w Wilnie od początku reformacji do końca XVII wieku</i> — Elmantas Meilus	750

M. Ijäs, <i>Res publica Redefined? The Polish-Lithuanian Transition Period of the 1560s and 1570s in the Context of European State Formation Processes</i> — Edward Opaliński	756
„Biblioteka Epoki Nowożytnej” 4, 2016, 1: <i>Liberum veto</i> , red. U. Kosińska — Jerzy Dygdała	761
D. Dukwicz, <i>Rosja wobec sejmu rozbiorowego warszawskiego (1772–1775)</i> — Michael G. Müller	766
J. Deak, <i>Forging a Multinational State. State Making in Imperial Austria from the Enlightenment to the First World War</i> — Jan Surman	772
A. Cinciała, <i>Dziennik 1846–1853</i> — Marcin Jarząbek	775
W. Marzec, <i>Rebelia i reakcja. Rewolucja 1905 roku i plebejskie doświadczenie polityczne</i> — Magdalena Micińska	779
W. Konopczyński, <i>Dziennik 1918–1921</i> — Tadeusz Kondracki	783
<i>Protokoły posiedzeń plenarnych Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego (1918–1920)</i> , cz. 1, wyd. E. Długajczyk, M. Skrzypek, cz. 2: <i>Dokumenty dodatkowe</i> , wyd. M. Skrzypek — Grzegorz Gąsior	787
A. Dawidowicz, <i>Myśl polityczna Stronnictwa Narodowego 1928–1939. Wspólnota ideału czy alternacja koncepcji</i> — Katarzyna Wrzesińska	793

IN MEMORIAM

Barbara Grochulska (13 X 1924 — 30 IV 2017) — Piotr Ugniewski	799
Edward Potkowski (10 V 1934 — 31 VII 2017) — Jan Tyszkiewicz	803

CONTENTS

Paweł Szadkowski, <i>Old-Polish and Spanish Military Writings of the Sixteenth Century in the Context of Theory of Military Revolution. An Attempt at Comparison</i>	597
Jaśmina Korczak-Siedlecka, <i>Did the Peasant Have Honour? The Use of Category of Honour in Studies into Early Modern Society</i>	633
Sylvia Kuźma-Markowska, <i>“Help Polish Children”: Humanitarian Mobilization of American Public Opinion after the First World War</i>	657

REVIEWS — POLEMICS — MATERIALS	689
--------------------------------------	-----

REVIEW ARTICLES – REVIEWS

Anna Pomierny-Wąsińska, <i>Early City Commune(s) in Medieval Italy in the Light of Chris Wickham’s Reflections</i>	705
Przemysław Wiszewski, <i>Germans on Poland and Poles? On Various Levels of the Transfer of Cultural Content in the Middle Ages</i>	721
Reviews	735

IN MEMORIAM	799
-------------------	-----